



Søren Kierkegaards altergangstale "Synderinden"

Taler

Søren Kierkegaard
Teolog, filosof og forfatter

Omstændigheder

Denne altergangstale er den tredje tale i »Ypperstepræsten« – »Tolderen« – »Synderinden«, tre Taler ved Altergangen om Fredagen fra 1849.

NB: Denne tale er *ikke* blevet holdt, men er tiltænkt altergangen. Kierkegaard holdt tre ud af sine tretten altergangstaler i Vor Frue Kirke (jf. Niels Jørgen Cappelørn: *Forligelsen*, s. 66 (2021)).

Prædikentekst

Lukasevangeliet kapitel 7, vers 47

1

Bøn

Herre Jesus Christus, for retteligen at kunne bede Dig om Alt, bede vi Dig først om Eet: hjælp os, at vi maatte elske Dig meget, forøg Kjærligheden, opflam den, luttre den. O, og denne Bøn vil Du høre, Du der jo dog ikke – grusomt – saaledes er Kjerlighed, at Du kun er Gjenstanden, ligegyldig ved, om Nogen elsker Dig eller ikke; Du der jo ikke – i Vrede – saaledes er Kjerlighed, at Du kun er Dommen, nidkjer, hvo der elsker Dig og hvo ikke. O, nei saaledes er Du ikke, saa vilde Du ogsaa kun indgyde Frygt og Angest, det vilde saa være forfærdeligt »at komme til Dig«, frygteligt »at blive i Dig«, og saa var Du jo ikke selv den fuldkomne Kjerlighed, der udjager Frygt. Nei, forbarmende, eller kjerligt, eller i Kjerlighed er Du jo Kjerlighed saaledes, at Du selv elsker Kjerligheden frem, der elsker Dig, opelsker den til at elske Dig meget.

15

Luc. VII, 47. Derfor, siger jeg Dig, ere hendes mange Synder hende forladne; thi hun elskede meget.

20

M. T., Du veed, om hvem Talen er, at den er om hiin Qvinde, hvis Navn er: Synderinden. »Da hun fornam, at Christus sad tilbords i en Pharisæers Huus, hentede hun en Alabaster-Krukke med Salve; og hun stod bag ved hos hans Fødder, græd og begyndte at væde hans Fødder med Taarer og aftørrede dem med sit Hovedhaar, og kyssede hans Fødder, og salvede dem med Salve.«

Ja, hun elskede meget. Thi der gives jo Modsætninger, som ere hinanden imod paa Liv og Død, eller det er dog for den ene af Modsætningerne som den frygteligste Tilintetgjørelse at nærme sig den anden. Saaledes naar man er en Synder, eller en Synderinde – at nærme sig den Hellige, at blive aabenbar lige over for Ham, altsaa i Hellighedens Belysning. O, ikke flyer Natten mere skrækket tilbage for Dagen, der vil tilintetgjøre den, og hvis der gives Spøgelse, ikke skrækker et Gjenfærd angstfuldere sammen, naar det gryer ad Dag, end Synderen gyser tilbage for den Hellige, der, som Dagen, gjør Alt aabenbart. Saa længe han kan, flyer Synderen, undtager sig saa længe han kan fra denne Gang til Døden, for dette Møde med Lyset, opfindsom i skulkende Undskyldning og Udflugt og Bedrag og Besmykkelse. Men hun elskede meget; og hvad er det stærkeste Udtryk for at elske meget? det er, at hade sig selv – *hun gik ind til den Hellige.* Hun, en Synderinde! Ak, en Qvinde; i en Qvinde er dog Undseelsens Magt den stærkeste, stærkere end Livet, hellere slipper hun Livet, end at hun slipper Undseelsen. Sandt nok, denne Undseelse burde jo have afholdt hende fra, forhindret hende i at synde; men saa dog igjen vel ogsaa sandt: naar saa en Qvinde atter kommer til sig selv, saa er Undseelsen kun desto mægtigere, knusende, tilintetgjørende. Maaskee var det Dette, der gjorde hende Gangen til Tilintetgjørelsen lettere, at hun var tilintetgjort. Og dog, menneskelig talt, kunde der endnu være Tale om Skaansel; o, endog en Synder, der i Sandhed har tilstaaet sig selv, eller dog veed det med sig selv, at han er tilintetgjort, han skaanede dog maaskee sig selv, hvis han Ansigt til Ansigt skulde blive aabenbar for den Hellige; han skaanede sig selv, det vil sige, saa meget elskede han dog endnu sig selv. Men hun – er der da ingen Skaansel, slet ingen? nei der er ingen Skaansel! – hun hadede sig selv: hun elskede meget. – Hun gik ind til den Hellige i *Pharisæerens Huus*, hvor de mange Pharisæer vare samlede, der vilde dømme hende, ogsaa saaledes, at det var Forfængelighed, afskyelig Forfængelighed især af en Qvinde, at trænge sig frem med sin Synd, hun som skulde skjule sig for alle Menneskers Øine, i en Afkrog af Verden. Hun kunde have vandret Verden rundt og været vis paa intetsteds at finde saa streng en Dom, som den der ventede hende i Pharisæerens Huus af de stolte Pharisæer; og paa den anden Side, der er maaskee dog ingen Lidelse saa beregnet paa at martre just en Qvinde som Spottens Grusomhed, der ventede hende i Pharisæerens Huus af de stolte Pharisæer. Men hun – er der da ingen Medlidenhed, der sparer hende for denne Grusomhed? nei, der er ingen Medlidenhed! – hun hadede sig selv: hun elskede meget. – Hun gik ind til den Hellige, i *Pharisæerens Huus, til Gjestebudet.* Til Gjestebud! Du gyser, Du gyser tilbage fra at følge hende; hvor

gysende det er, overbevises Du let om, thi Du vil bestandigt fristes til at glemme,
65 at det Hele foregaaer ved et Gjestebud, at det ikke er et »Sorrigs-Huus« men et
»Gjestebuds-Huus«. Ved et Gjestebud kommer der en Qvinde ind; hun
medbringer en Alabaster-Krukke med Salve – ja, det svarer til Gjestebudet; hun
sætter sig ved en af Gjesternes Fødder – og græder: det svarer ikke til
Gjestebudet. I Sandhed, hun forstyrrer Gjestebudet, denne Qvinde! Ja, men det
70 forstyrrede ikke hende, denne Synderinde, hun der, vistnok ikke uden at gyse,
ikke uden at gyse tilbage, dog gik fremad til Gjestebudet – og til Bekjendelsen;
hun hadede sig selv: hun elskede meget. O, tungt som intet Andet hviler
Syndens tunge Hemmelighed paa et Menneske; der er kun Eet, som er tungere:
at skulle gaae til Bekjendelsen. O, frygtelig som ingen anden Hemmelighed er
75 Syndens Hemmelighed; der er kun Eet, som er endnu frygteligere: Tilstaaelsen.
Derfor har menneskelig Medlidenhed deeltagende opfundet, hvad der kan
lindre og understøtte denne svære Fødsel. Paa det hellige Sted, hvor Alt er stille
alvorsfuld Høitidelighed, og i et skjult Indelukke derinde, hvor Alt er
Taushed som Gravens, og Skaansomhed som Dommen over de Afdøde: der
80 tilbydes Synderen Leilighed at bekjende sin Synd. Og menneskelig Medlidenhed
opfandt Lindring, at Den, der modtog Bekjendelsen, var skjult, at Synet af ham
ikke skulde gjøre det for tungt – ja, for tungt for Synderen at lette sin
Samvittighed. Tilsidst opfandt menneskelig Medlidenhed, at der end ikke
behøvedes en saadan Bekjendelse, eller en saadan skjult Hører; for Gud i
85 Løndom, der jo dog alligevel veed Alt, skulde Bekjendelsen kun være, og kunde
da forblive skjult i Ens Inderste. Men ved et Gjestebud – og en Qvinde! Et
Gjestebud; det er ikke noget skjult afsides Sted, ei heller er Belysningen et Halv-
Dunkel, ei heller er Stemningen som mellem Gravene, og de Hørende hverken
tause eller usynlige tilstede. Nei, dersom Dølgmaal og Skumring og Afsidshed
90 og Alt hvad dertil hører i Forhold til det at bekjende sin Synd er Lindring: et
Gjestebud det var dog den grusomste Opfindelse. Hvo er da denne Grusomme,
at vi med vore Bønner kunne formilde ham til at skaane hende? Ingen, ingen
Grusoms Opfindelse var saa grusom, Sligt opfandt kun hun, Synderinden; hun
– o, ellers er dog den Grusomme Een, Den, der pines, en Anden! – hun opfandt
95 selv Marteren, var selv den Grusomme, hun hadede sig selv: hun elskede meget.

Ja, hun elskede meget. »Hun satte sig ved Christi Fødder, vædede dem med
Graad, aftørrede dem med sit Hovedhaar« – hun udtrykker: jeg formaaer
bogstaveligen slet Intet, Han formaaer ubetinget Alt. Men dette er jo at elske
100 meget. Naar man selv mener at formaae Noget, kan man vel nok elske, men man
elsker ikke meget; og i samme Grad som man mener selv at formaae mere, i

samme Grad elsker man mindre. Hun derimod elskede meget. Hun gør ikke Ord, ei heller at hun forsikkrer – o, kun altfor ofte svigefulde Udtryk, der saa let
105 gør en ny Forsikkring fornøden, at det virkelig er, som man forsikkrer. Hun forsikkrer ikke, hun handler: hun græder, hun kysser Hans Fødder. Hun er ikke betænkt paa at standse sine Taarer, nei, at græde er jo hendes Gjerning. Hun græder; det er ikke hendes Øine, men med sit Hovedhaar er det Hans Fødder hun aftørrer: hun formaaer bogstaveligen slet Intet, Han ubetinget Alt – hun
110 elskede meget. O, evige Sandhed, at Han formaaer ubetinget Alt; o, ubeskrivelige Sandhed i denne Qvinde, o, ubeskrivelige Sandhedens Magt i denne Qvinde, der mægtigt udtrykker Afmagten, at hun formaaer bogstaveligen Intet: hun elskede meget.

115 *Ja, hun elskede meget.* Hun sidder grædende ved Hans Fødder: hun har ganske glemst sig selv, glemst enhver forstyrrende Tanke i hendes eget Indre, er ganske stille, eller stillet, som det syge Barn, der stilles ved Moderens Bryst, hvor det græder ud og glemmer sig selv; thi ikke lykkes det at glemme saadanne Tanker og dog huske paa sig selv, skal det lykkes, maa man glemme sig selv – derfor
120 græder hun, og alt som hun græder, glemmer hun sig selv. O, salige Graad, o, at der i at græde ogsaa er denne Velsignelse: er Glemsel! Hun har ganske glemst sig selv, glemst Omgivelsen med alt dens Forstyrrende; thi umuligt at glemme en saadan Omgivelse, naar man ikke glemmer sig selv, det var jo en Omgivelse som beregnet paa frygteligt og qvalfuldt at erindre hende om sig selv: men hun
125 græder, og alt som hun græder, glemmer hun sig selv. O, salige Selvforglemmelsens Taarer, naar det at hun græder, naar ikke engang det mere erindrer hende om, hvorover hun græder: saaledes har hun ganske glemst sig selv. Men det sande Udtryk for det at elske meget er jo just ganske at glemme sig selv. Naar man husker sig selv, kan man vel elske, men ikke elske meget; og i samme
130 Grad som man mere husker sig selv, i samme Grad elsker man mindre. Dog hun har ganske glemst sig selv. Men jo større Tilskyndelsen i samme Øieblik er til at erindre eller tænke paa sig selv – naar man dog glemmer sig selv og tænker paa den Anden: desto mere elsker man. Saaledes er det jo Tilfældet i Forhold af Kjerlighed mellem Menneske og Menneske, om end disse Forhold ikke ganske
135 svare til hvad her er Talen om, medens de dog kunne belyse det. Den, der i det Øieblik, da han selv er meest beskjeftiget, i det Øieblik, der er ham selv det kostbareste, glemmer sig selv og tænker paa en Anden, han elsker meget; Den, der, selv hungrig, glemmer sig selv og giver den Anden det ringe Forraad, som kun er nok for Een, han elsker meget; Den, der, i Livsfare, glemmer sig selv og
140 overlader den Anden den eneste Redningsplanke, han elsker meget. Og saaledes

ogsaa Den der i det Øieblik, da Alt i hans eget Indre og Alt omkring ham ikke blot erindrer ham om ham selv, men vil tvinge ham mod hans Villie til at huske paa sig selv – naar han dog glemmer sig selv, han elsker meget, som hun gjorde det. »Hun sidder ved hans Fødder, salver dem med Salve, aftørre dem med sit Hovedhaar, kysser dem – og græder«. Hun siger Intet, er altsaa heller ikke hvad hun siger; men hun er hvad hun ikke siger, eller hvad hun ikke siger det er hun, hun *er* Betegnelsen, som et Billede: hun har glemt Mælet og Sproget og Tankernes Uro og, hvad der end mere er Uro, glemt dette Selv, glemt sig selv, hun den Fortabte, der nu er fortabt i sin Frelser, fortabt i Ham hviler ved Hans Fødder – som et Billede. Og det er næsten som betragtede Frelseren selv et Øieblik hende og Sagen saaledes, som var hun ikke et virkeligt Menneske, men et Billede. Vistnok for at gjøre Anvendelsen paa de Tilstedeværende desto mere indtrængende taler Han ikke *til* hende, Han siger ikke »Dig tilgives dine mange Synder, fordi Du elskede meget«, Han taler *om* hende, Han siger: hende ere hendes mange Synder forladne, fordi hun elskede meget; skjøndt hun er nærværende, er det næsten som var hun en Fraværende, det er næsten som forvandlede Han hende til et Billede, en Parabel, næsten som sagde Han: Simon, jeg haver Noget at sige Dig. Der var engang en Qvinde, hun var en Synderinde. Da Menneskens Søn en Dag sad tilbords i en Pharisæers Huus, kom ogsaa hun derind. Pharisæerne spottede og dømte hende, at hun var en Synderinde. Men hun satte sig ved Hans Fødder, salvede dem med Salve, aftørrede dem med sit Hovedhaar, kyssede dem og græd – Simon, jeg vil sige Dig Noget: hende bleve hendes mange Synder forladne, fordi hun elskede meget. Det er næsten som en Fortælling, en hellig Fortælling, en Parabel – og dog foregaaer i samme Øieblik paa Stedet det Samme virkeligt.

Men »*hende bleve jo ogsaa hendes mange Synder forladne*« – og hvorledes kunde dette udtrykkes stærkere, sandere end derved, at det er Alt glemt, hun den store Synderinde forvandet til et Billede. Idet der siges: Dig forlades Dine Synder, o hvor let kommer da ikke Erindringen tilbage i hende om sig selv, hvis hun ikke først var styrket ved denne uendelige Glemsel: hende bleve hendes mange Synder forladne. »Hun elskede meget«, derfor glemte hun ganske sig selv; hun glemte ganske sig selv, »derfor bleve hende hendes mange Synder forladne« – glemte, ja de ligesom druknedes med hende i Glemsel, hun forvandles til et Billede, hun bliver en Erindring, dog ikke at den erindrer hende om hende selv, nei, som hun glemte det ved at glemme sig selv, har ogsaa den, ikke længst men strax, glemt hvad hun hedder, hendes Navn er: Synderinden, hverken mere eller mindre.

Og vilde nu Nogen sige: der var dog noget Selvkjærligt i denne Qvindes Kjerlighed; Pharissæerne opholdt sig jo ogsaa over, at hun nærmede sig til Christus, og sluttede deraf noget Ufordeeltigt om Ham, at Han ingen
185 Prophet var – dette udsatte hun Ham altsaa for, hun med sin Kjerlighed, det er, med sin Selvkjærlighed. Vilde Nogen sige: der var dog noget Selvkjærligt i denne Qvindes Kjerlighed, i Trangen elskede hun jo dog i Grunden sig selv. Vilde Nogen tale saaledes, da vilde jeg svare: naturligtviis, og derpaa tilføie: Gud bedre det, det er nu engang ikke anderledes – og saa tilføie: Gud forbyde, at jeg
190 nogensinde fordristede mig til at ville elske min Gud eller min Frelser anderledes; thi var der intet i den Forstand Selvkjærligt i denne min Kjerlighed, saa vilde jeg vel indbilde mig, at jeg kunde elske dem uden at trænge til dem – og for denne Formastelse bevare Gud mig!

195 M. T., denne Qvinde var en Synderinde. Pharissæerne dømte hende, de dømte endog Christum, at Han vilde indlade sig med hende, de dømte – og just deraf – at Han ingen Prophet var, end sige da Verdens Frelser, medens Han just derved viste sig som Verdens Frelser. Denne Qvinde var en Synderinde – dog blev hun og er et Forbillede; salig Den, som ligner hende i at elske meget!
200 Syndernes Forladelse, hvilken Christus tilbød medens Han levede, vedbliver fra Slægt til Slægt at tilbydes Alle i Christo. Det siges til Alle, hver især, Dine Synder ere Dig forladte; de modtage Alle, hver især, ved Alteret Pantet paa, at Synderne ere dem forladte: salig Den, der ligner Synderinden i at elske meget! Thi om det end siges til Alle, det er dog kun sandt, naar det siges til Den, der, som hiin
205 Qvinde, elskede meget! Det er sandt, Dine Synder ere Dig forladte i Christo; men dette Sande, som ogsaa derfor siges til hver især, er dog i en anden Forstand endnu ikke sandt, det maa gjøres til Sandhed af hver især. Saaledes er hiin Qvinde et evigt Billede; ved sin store Kjerlighed gjorde hun sig, om jeg saa tør sige, uundværlig for Frelseren. Thi at der er Syndernes Forladelse, hvad Han erhvervede, det gjør hun til Sandhed, hun som elskede meget. Du kan derfor vende det, hvorledes Du vil, og siger dog i Grunden det Samme. Du kan prise hende salig, at hendes mange Synder bleve hende forladte, og Du kan prise hende salig, at hun elskede meget: i Grunden siger Du det Samme – naar Du da vel lægger Mærke til, at Den, hun elskede meget, just var Christus, og naar Du
215 da tillige ikke glemmer, at Christus er Naaden og Naadens Giver. Hvad er det nemlig for en Prøve, i hvilken hendes Kjerlighed forsøges, i Henseende til hvad er det hun kan siges at elske meget, hvad er det hun elsker mindre? Er Prøven den: at elske Christum høiere end Fader og Moder, Guld og Gods, Ære og

220 Anseelse? Nei, Prøven, hvori denne Qvinde forsøges, er: at elske sin Frelser mere
end sin Synd. O, der var maaskee Den, som elskede Christum mere end Fader og
Moder og Guld og Gods og Ære og Liv, og dog elskede sin Synd mere end sin
Frelser, elskede den, ikke i Betydning af at ville blive i den, vedblive at synde,
225 men i Betydning af ikke ret at ville bekjende den. Frygteligt er det i en vis
Forstand, men sandt er det, og Enhver, der har blot noget Kjendskab til det
menneskelige Hjerte, vil sande det: der er Intet, som et Menneske hænger saa
fortvivlet fast ved, som ved sin Synd. Og derfor er en fuldkommen oprigtig,
dyb, aldeles sand, ganske skaanselløs Syndsbekjendelse, det er den fuldkomne
Kjerlighed, en saadan Syndsbekjendelse det er at elske meget.

230 Nu er Talen forbi. Men ikke sandt, m. T., om end Pharisæerne have 280dømt,
at hiin Qvinde høist upassende trængte sig ind ved et Gjestebud: idag er hun
dog vel ikke kommet paa urette Sted, mellem Skriftestolen og Alteret! O, glem
Taleren, som her har talet, glem hans Kunst, hvis han ellers har udviist nogen,
235 glem hans Feil, som maaskee vare mange, glem Talen om hende – men glem
ikke hende; hun er paa denne Vei en Veileder, hun som elskede meget, og hvem
derfor de mange Synder bleve forladte. Hun er langt fra at være noget
afskrækkende Billede, hun er tvertimod mere tilskyndende end alle Talers
Tilskyndelser, naar det gjælder om at følge hiin Indbydelse, som fører til Alteret
240 »kommer hid alle I, som arbeide og ere besværede«; thi der gaaer hun i Spidsen,
hun som elskede meget, hun som derfor ogsaa fandt Hvile for sin Sjæl i at elske
meget, ja eller i at hendes mange Synder bleve hende forladte, ja, eller, hun som,
fordi hun elskede meget, fandt Hvile derved, at hendes mange Synder bleve
hende forladte.

245

Kilde

Søren Kierkegaards Skrifter (SKS), bd. 11, s. 271-280. Digitaliseret på Det Kongelige Bibliotek.

Kildetype

Digitalt manuskript

250

Tags

Altergangstale, Den Første Slesvigske Krig 1848-1851, Prædiken, Prædikener fra 1800-tallet

Relateret

Søren Kierkegaards altergangstale "Ypperstepræsten"
1849

255

Søren Kierkegaards altergangstale "Tolderen"
1849

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/soren-kierkegaards-altergangstale-synderinden>

260

265

270

275

280

285

290

295